

21

J e l e n t é s

A Magyar Tudományos Akadémia Társadalmi- Történelmi
Tudományok Osztályának 1953. évi munkájáról.

- I. Az osztály feladatai népi demokráciánk fejlődésének új szakaszában.
- II. Az osztály munkája az 1953 évben.
- A./ Kiemelkedő tudományos eredmények.
 - B./ Az egyes tudományágak munkája.
 - C./ Sajtó, propaganda, könyv- és folyóiratkiadás.
 - D./ Ideológiai képzés.
 - E./ Káderkérdés.
 - F./ Belső szervezeti kérdések.
- III. Legközelebbi teendők.

I.

Az osztály feladatai népi demokráciánk fejlődésének új szakaszában.

Népi demokráciánk életének 1953-ban bekövetkezett jelentős eseményei, a szocializmus hazánkban való építésének új szakasza igen fontos, nem egyszer döntő feladatokat állított és állít a II. osztály elé. Pártunk politikai célkitűzése, az új kormányprogram a tudomány elé egy egész sor olyan feladatot tűz ki, melynek megvalósításában osztályunknak közvetlenül részt kell vállalnia. Legáltalában e feladatokat a Központi Vezetőségnek október 26.-i határozata jelöli meg: "Biztosítani kell, hogy a MTA a társadalomtudományoknak is bázisa legyen". A párthatározat konkrét módon is kijelöl hat főtémát:

- a) A szocializmus gazdasági alaptörvényének érvényesülése hazánkban;
- b) A magyar munkásosztály helyzete;
- c) A munkás-paraszt szövetség és mezőgazdaságunk szocialista átszervezésének kérdései;
- d) A "nep" magyarországi alkalmazásának kérdése;
- e) A párt és a tömegek kapcsolata;
- f) Népi demokratikus államunk egyes kérdései.

Ezeknek a kérdéseknek sikeres megoldásában a II. osztályhoz tartozó tudományoknak, elsősorban a politikai gazdaságtannak, történelemnek és filozófiának igen lényeges szerepet kell vállalniuk.

Az osztályvezetőség már a tudományos törvényről szóló sztálini tanítások többoldalu beható elemzésének előmozdítása által ezeket a célokat kívánta szolgálni, a kormányprogram meghirdetése után pedig egyenest a II. ötéves terv elkészítésének elvi alapjaként igyekezett kidolgozni és konkretizálni az új szakasz követelményeit. Ez a máig is tartó munka volt 1953-ban az OV főfeladata, melyet a mindennapos tudományszervező munkával úgy kapcsolt össze, hogy a szakmai főbizottságok tervezéséhez a kialakított újabb szempontokat állandóan és folyamatosan közölte. Emellett megkezdtük - a párthatározatnak megfelelően - a főbizottságok átszervezését, kibővítését, munkaképessébbé tételét. Bár a vitaszellem már a korábbi években is mutatott fejlődést, 1953-ban a kormányprogram értelmében az OV külön igyekezetet fordított arra, hogy a bíráló és önbíráló szélesebb körben és egy-egy szakma egész helyzetére kiterjedő módon fejlődjen ki; ennek a törekvésnek az eredménye volt a történettudományi, a jogtudományi vita, a Filozófiai Évkönyv vitája és a néprajzi vita. E viták színvonal és eredményesség dolgában még sok hiányosságot árultak el, de közös pozitív és új vonásuk volt, hogy mind egy-egy szakma egészére terjedtek ki és az új feladatokat azelőtt alapon próbálták az eddigi fejlődés bírálata alapján kijelölni. Emellett mind az akadémikusok körében, mind az osztályhoz tartozó tudományok többi művelői irányában törekedtünk a szabad bírálat kibontakoztatására, a vezetésnek minél szélesebbkörű demokratizmusára (osztályülések szaporítása, vidéki kutatók felkeresése, szorosabb kapcsolat a bizottságok munkájának tartalmi részével stb.)

azonban

Mindezek/csupán első lépések az osztályra háruló új és nagy jelentőségű feladatok megoldása, sőt a megoldásnak csupán előkészítése felé. Társadalmi-történelmi tudományaink fejlettségének kritikai felmérése ~~is~~ mutatja, hogy az osztályhoz tartozó szakmák többségének döntő, intenzív fejlődést kell elérnie, ha az új szakasznak reá háruló feladatait végre akarja hajtani. Mindez következik nem utolsósorban abból a történelmi előzményből, hogy bár az Akadémia összes osztályai közül a II. osztálynak kell a legnagyobb számú tudományszak fejlesztéséről gondoskodnia, éppen ezeknek a tudományoknak a területén volt a legkevesebb az, amit a szó marxista értelmében tudományként lehetett volna "átvenni" a régi Akadémiától, ami szükségszerű követelménye e szakmák felépítmény-jellegének: eszmei tartalomban és módszerben teljesen új tudományokat kellett az osztály területén létrehozni, ahol a közvetlen szakmai "hagyományokat" le kellett rombolni, nemhogy építeni lehetett volna rájuk. E nehéz helyzetben a szovjet tudomány példája felmérhetetlen segítséget jelentett: ez tette egyedül lehetővé az elindulást és a fejlődésnek relative gyors menetét. De a szovjet tudomány nem végezhette és nem végezheti el azt a feladatot - s e téren a II. osztály ismét különleges helyzetben van, - amit a marxista közgazdaságtudomány, jogtudomány, történelem, néprajz stb. területén csakis a magyar kutatók végezhetnek el: a magyar társadalomra vonatkozó közvetlen kutatásokat. És éppen ezek a tudományos kérdések azok, ahol a II. osztály legfontosabb, halaszthatatlan feladatai mutatkoznak,

olyan feladatok, melyeknek jó megoldása döntő kihatással lehet a szocializmus építésének sikerére és ütemére. Társadalmi tudományaink eddigi fejlődésének - többé-kevésbé - szükségszerű egyenetlensége következtében egyedül a történettudomány az a szakma, amely máris a siker reményében foghat hozzá az új, nagy feladatok megoldásához. Mindez nem áll többi tudományainkra és köztük legkevésbé a politikai gazdaságtanra, melyre a legfontosabb kutatások hárulnak, de amelynek voltaképpen akadémiai művelése csak a párt- és kormányhatározatok után vette kezdetét.

Nem kétséges, hogy fejlődésünk új szakasza olyan fontos feladatokat ró a politikai gazdaságtanra, filozófiára, történelemre és jogtudományra, melyeknek teljesítése csak az osztály teljes erőfeszítése és az Akadémia legintenzívebb eszmei és anyagi segítsége által lesz lehetséges, tekintettel az eddigiekben vázolt fejlődési nehézségekre.

II.

Az osztály munkája az 1953 évben.

A) Az egyes szakmák tudományos eredményei közül külön figyelmet érdemelnek azok, amelyek a nemzetközi tudományosság számára is jelentősek.

Megjelent, illetőleg megjelenőben van a Német Demokratikus Köztársaságban Fogarasi: A fizikai idealizmus bírálata és a Logika, Lukács György könyve az irracionálisizmusról. Szlovákul megjelent Pach: Az eredeti tőkfelhalmozás, lengyelül fog megjelenni Kovács Endre Bem könyve és még néhány történeti monográfiánk német, lengyel és román nyelven. Megjelent szlovákul Eörsi: A tulajdonjog fejlődése c. könyve. Fogarasi Béla Csernisevszkijről szóló előadását a Voproszi Isztorii közölte.

Nemzetközi jelentőségű eredmény volt ez évben a Történész Kongresszus, melynek sikerét a résztvevő világhírű szovjet historikusok (Pankratova, Tarlé és Tretyakov) kétségkívül döntő módon elősegítették és a többi baráti országok képviselői is előmozdították. A kongresszus - a rendezési hibák ellenére is - jó képet adott a legfejlettebb tudományágunk eddigi munkájának köréről és színvonaláról és a negatívumok őszinte és igényes feltárásával a további fejlődés legsürgetőbb teendőit is kijelölte. Emellett fontos eredményként kell jelentenünk azt is, hogy a kongresszusnak sikerült megteremtene a Szovjetunió és a népi demokráciák tudósaival és intézményeivel való folyamatos együttműködés komoly alapjait, amivel történettudományunk - ugyancsak elsőként - példát mutatott az osztályhoz tartozó többi szakmáknak is.

B) Tudományszakonként felsorolva, az elmúlt évnek eredményeiről és hiányosságairól röviden a következőkben számolhatunk be.

A történettudomány területén jelentős eredménynek tekinthető, hogy nagyrészt elkészült a 6 félkötetből álló egyetemi tankönyvsorozat 4 első /1918-ig terjedő/ félkötetének nyers kézírata, hogy e

munkálatok során népkök fejlődésének történelmi megvilágításához nélkülözhetetlen számos probléma tisztázótt és monográfiákban feldolgozásra is került. Ez évben a következő jelentős monográfiák jelentek meg: Tanulmányok a magyar parasztság történetéhez Magyarországon a 14. században. /Szerk.: Székely György./ Tanulmányok a magyar parasztság történetéhez Magyarországon 1711-1790. /Szerk.: Spira György./ Fogarasi Béla: Osernisevszkij a magyarokról. Molnár Erik: A magyar nép őstörténete. Kossuth összes művei XIV.k. /Szerk.: Barta István./ Heckenast Gusztáv: A Rákóczi szabadságharc. Varga János: Népfelkelő és gerillaharcok Jellasics ellen 1848 őszén. Az ellenforradalom hatalomrajutása és rémuralma Magyarországon. 1919-1921. /Szerk.: Nemes-Dezső./ Balázs Béla: A klerikális reakció a Horthy fasizmus támasza. Markos György: Az angol és amerikai monopoltőke szerepe a Horthy fasizmus megszilárdításában. Zsigmond László: Adalékok a magyar ellenforradalmi rendszer külpolitikájához 1929-1945. Simon Péter: A századforduló földmunkás és szegény -paraszt mozgalmái 1891-1907.

A Történész Kongresszus tanulságai alapján és a Központi Vezetőség határozatainak fényében, történettudományunk legfőbb hiányosságai a következők: A tervezés maximalizmusából eredően a történetírás minőségi fejlődése nem tartott lépést mennyiségi gyarapodásával. A megjelent munkákban az elvi lényeg kiemelése nem elég alapos, elmélyült. Meglehetősen széles körben mutatkozik a szematizmus, (részben dogmatizmus) az empirizmus, az idézgetés, az erőszakolt párhuzamok keresése, a tények nem kellő tisztelete, a klasszikusok írásainak dogmatikus másolása, haladó történelmi alakok nem egy esetben idealizálása, az egyetemes történet elhanyagolása. Nemcsak a polgári történetírás összefogó kritikájához nem fogott hozzá történettudományunk, de saját eddig megjelent munkáikat sem vették tüzetesebb bírálat alá.

A történettudománynak legjelentősebb intézménye a Történettudományi Intézet és a Társulat. A hazánkban folyó tudományos munka zöme e két intézmény irányítása alatt folyik. Az Intézet vezetésében nehézséget okoz az a tény, hogy az igazgató más állami funkciója miatt nem tud megfelelő időt szentelni a vezetésnek és az intézet dolgozóival való foglalkozásnak, az igazgatóhelyettes pedig, aki lelkiismeretesen vezeti az Intézetet, egyetemi tanszék vezetője is, a kettős megterhelést nehezen bírja el. Szükségessé vált még egy helyettes beállítása és biztosítani kell a tudományos tanács megfelelő, rendszeres működését.

A Társulat vezetésében is nehézség, hogy nem tudtak megfelelő aktív gárdát kialakítani a rendkívül szerteágazó munka megfelelő vitelére. Az előadói szakosztály átkerülvén az Ismeretterjesztő Társasághoz, a népszerűsítés helyes módszerét még nem tudta kialakítani s ezen a téren nagy lemaradás van.

A történettudományi folyóiratok közül az Acta és Studia Historica megfelelő színvonalu, ugyancsak a Századok is, de vitarovata, recenziói nem elég frissek s maga a folyóirat megjelenése még mindig nem tervszerű.

A történettudománnyal foglalkozók körének kiszélesítése, az egyes intézmények munkájának összehangolása, a viták megfelelő irányítása érdekében újjászerveztük a Történettudományi Főbizottságot, el kell érni, hogy ez legyen a történettudomány legfőbb irányító szerve.

A filozófia eredményeit az elkészült művek jelzik. Megjelent magyar kritikai kiadásban Spinoza: Etikája és Teológiai - politikai tanulmány-a; Holbach: A természet rendszere. Új kutatási eredményeket hoz Lukács György: Tanulmányok az esztétika történetéről és Az irracionális története; Fogarasi: Logika bővített II. kiadása és a Filozófiai Évkönyv. Az Évkönyv bizonyítja, hogy a filozófusok eredményeket érnek el a magyar filozófia haladóhagyományai feldolgozása, az ellenséges filozófiai (a természettudomány egyes területén is megmutatkozó) nézetek leleplezése terén is. Az Évkönyv bizonyítja azonban azt is, hogy filozófiai irodalmunkban nem szerepelnek kellő sullyal a népi demokrácia problémái, vagyis a filozófia területén is megmutatkozik a tudományos munkának az az általános hiányossága, hogy a marxizmus-leninizmusnak magyar viszonyainkra való alkalmazása lemaradást mutat.

Ennek a hiányosságnak a filozófia területén legfőbb oka, hogy a filozófiakutatás nem elég széles bázison alapszik, az egyetemi és főiskolai oktatás nem fordított kellő gondot a megfelelő színvonalu filozófusképzésre s ezért nincsenek eléggé biztosítva az önálló filozófiai kutatómunka fejlődésének tartalékai. Feltétlenül szükséges tehát a Filozófiai Kutató Intézet mielőbbi felállítása.

A Filozófiai Évkönyv olvasói értekezlete örvendetes módon élénk érdeklődést keltett, a nyomában támadt vita 1954-ben is folytatódott és sok tekintetben elő fogja mozdítani a filozófia előtt álló nagy feladatok megoldását. A vita során sok téves és helytelen nézet merült fel a filozófiatudomány fentjelzett hiányosságai okának kérdésében, amennyiben sokan a főokot egyes filozófusaink szenélyes témaválasztásában vélték felfedezni ahelyett, hogy a hibák tényleges és konkrét okaira mutattak volna rá.

A Filozófiai Főbizottság nem volt ez évben a filozófiai front legfőbb irányító szerve. Legfőbb oka ennek, hogy csekély a létszáma és rendszertelenül ülésezett. A bizottság nem küzdött a filozófia eredményeinek propagálása és népszerűsítése érdekében, nem igyekezett fejleszteni a színvonalas kritikai szellemet, nem foglalkozott a néhány, komoly tehetséget ígérő ösztöndíj-prémiumos munkájával és nem foglalkozott az aspiránsokkal sem. A második ötéves terv előkészítésében viszont igen komoly munkát végzett a bizottság s ezzel megalapozta jövő évi tervszerűbb, kiterjedtebb munkáját.

Az állam és jogtudomány területén folyó tudományos munkában további tért nyert a marxizmus-leninizmus világnézete, a dialektikus módszer alkalmazása. Megkezdődött a marxista szellemű egyetemi tankönyvek kiadása, megindult a monografikus munka, szaporodott a magasabb színvonalu tanulmányok és cikkek száma. A tudósok tulnyomó részében komoly törekvés él a szovjet tudomány eredményeinek megismerése iránt, bekapcsolódnak a Szovjetunióban folyó tudományos

vitákba s állástfoglalva az ott felmerült kérdésekben, a magyar jogtudományt is előrelendítik. Javult az elmélet és gyakorlat kapcsolata is, ezt bizonyítja pl. Szladits előadása Az új családjogi törvényről, Nizsalovszky munkája: A magyar családjogi törvény, Marton G. előadása A polgári jogi felelősség elméleti kérdéseiről, Szabó Imre tanulmánya: Gazdasági törvények és jogi törvények. A tudomány törvényeinek megállapítása és a sztálini mű feldolgozása érdekében helyes kezdeményezésnek mondható Az állam és jog kérdései Sztálin közgazdasági művében c. tanulmánykötet.

Ezek mellett az eredmények mellett még igen komoly hiányosságok vannak a jogtudományi munkában. A kutatók filozófiai, történeti és politikai gazdaságtani tudása igen felszínes. Ezért a szemantizmus, a vulgarizálás, a dogmatizmus még nagyobb mértékű, mint a történettudomány művelőinél. Nagy fogyatékoság az idézgetés, még hozzá a számtalanszor alkalmazott, tulontul ismert idézetek ismételtetése. A vitaszellen megélenkült ugyan, de a viták tárgyi alapjai nagymértékben keverednek személyi vonatkozásokkal. A burzsoá ideológia maradványai is megtalálhatók. Ez megnyilvánul abban, hogy egyesek a múlt valamennyi jogtudósát haladónak minősítik. A burzsoá objektivizmus is megnyilvánul néhány idősebb kutatónál, ez gátolja a jogtudomány pártosságának kellő felismerését.

Az Állam- és Jogtudományi Intézet az Igazságügyminisztériumhoz tartozik. Perspektívája, hogy akadémiai intézetté váljék, ennek előfeltétele a vezetés megerősítése és néhány tehetséges kutató munkába állítása. Az intézet jelenlegi munkája főleg adhoc állami feladatok kiszolgálásában, dokumentációs és fordítói munkában merül ki. Törekednie kell az Intézet költés ivájának legalább 1-2 időszakos tanulmánykötet kiadására.

A Jogtudományi Bizottság munkájában, főleg az év első felében megtorpanás mutatkozott, ami nem volt menthető tagjainak nagy állami elfoglaltságával és a tulsok szervezeti feladattal. Legfőbb ok az volt, hogy a Bizottság nem látta a további fejlődés perspektíváját, míg erre az osztályvezetőség nem hívta fel a figyelmet. Az év második felében megélenkült a bizottság munkája és színvonalas vitát rendeztek Az állam és jogtudomány helyzetéről és feladatairól címmel. Az ankét élesen rámutatott a hiányosságokra és a további feladatokra, nagy fogyatékosága volt azonban, hogy nem volt mentes a személyeskedésektől. Megfelelő tudományos színvonalon mozgott a Szegeden tartott Nemzetközi jogi vita és a Sztálini mű feldolgozását tartalmazó tanulmánykötet vitája. A Bizottság a második ötéves terv előkészítésében jó munkát végez, feladata még e téren, hogy az egyetemi intézetekkel és az állami szervekkel is szorosabbra fűzze kapcsolatát.

A közgazdaságtudomány területén az alkotó tudományos munka rendkívül nehézén indul meg. Eredmény volt Nagy Imre elvtársnak a nagygyűlésen tartott előadása. A sztálini műi alkalmazásával kapcsolatban megjelent még Friss, Berei és Háy elvtársaknak is egy-egy cikke. Készülőben van néhány összefoglalóbb jellegű munka, de lényegében a közgazdaságtudomány széleskörű műveléséről még egyáltalában nem beszélhetünk. Reményre jogosít azonban az a tény, hogy a Közgazdaságtudományi Egyetem tanszékein megindult a tudományos munka és a Bizottság jövő félévi munkatervébe iktatott néhány ott készülő munka megvitátását. A második ötéves tervjavaslatot is elkészítette a Bizottság, amely már az 1954-es évben is serkentőleg hathat a tudományos munkára. Ennek elsősorban előfeltétele az, hogy a Bizottság tartson igényt a tudományos munkával való foglalkozásra, vonja be a tudományos munkába az egyetemen dolgozókön kívül a gyakorlati szakemberek széles körét, általában sokkal merészebben és nagyvonalubban adjon megbízásokat. Nagy hiányossága még a Bizottság munkájának, hogy a Közgazdasági Dokumentációs Központtal érdemben csak a legutóbbi időben foglalkozott. Feladata az is, a Bizottságnak, hogy a Központ megfelelő irányításával elérje, hogy az a tudományos munka segítőjévé váljék. Döntő fontosságú a közgazdaságtudomány fellendülése érdekében egy Közgazdasági Kutató Intézet felállítása.

A pedagógiai tudományok területén eddig nem folyt tervszerű, a marxista tudományosság igényeinek megfelelő színvonalu tudományos munka. Az első ötéves terv irreális volt, a tematikai koncentrációt figyelmen kívül hagyta. A tervtémáknak csak egy-egy részkerdesét feldolgozó tanulmányok és cikkek jelentek meg: Székely Endréné: A marxista neveléstudomány helyzete és feladatai a Szovjetunióban és hazánkban a Szovjetunió Kommunista Pártja XIX. kongresszusa és a sztálini műi fényében. Comenius Nagy oktatástana Geréb György előszavával. Szokolszky István: Az oktatástan néhány kérdése, Nagy Sándor: A tanítási óra felépítés és elemzése és A tanítási órák rendszere, típusa és felépítése, amelyek csak részben szolgálták a tudomány fejlesztését, inkább gyakorlati, oktatási és népszerűsítő igényűek. Nagy hiányossága még a munkának, hogy jóformán semmi sem történt a felszabadulás előtti burzsoá irányok és azok mai maradványai felszámolására.

A Főbizottság a tudomány szervezése terén ebben az évben komoly lépéseket tett, hogy az egész területet irányítani és ellenőrizni tudja. Neveléstörténeti albizottságot hozott létre, amelynek keretében több színvonalas vita volt.

Általában a Bizottság komoly erőfeszítéseket tett a vitaszellem kialakítása és az elméleti színvonal emelése érdekében. Noha a pszichológiával még olyan tervszerűséggel sem tud foglalkozni, mint a pedagógiával, eredménynek tekinthető, hogy Molnár Imre: Pavlov tanításainak jelentősége a pszichológia és pedagógia számára és Bárczi Gusztáv: A beszéd c. akadémiai előadásait előzetesen megvitatta.

A pszichológia terén folyó kutatás ellenőrzésére és irányítására a Pavlov Bizottságot kell felkérni.

A második ötéves terv előkészítése során sikerült kapcsolatot kiépíteni a pedagógiai tanszékkel. Jó kezdeményezése a Bizottságnak, hogy a Bizottság egy-egy tagját tette felelőssé a tanszékekkel való állandó kapcsolat és segítség fenntartására. Ugyanakkor ez talán az egyetlen tudományágunk, amelynek a miniszteriummal teljesen formális a kapcsolata, noha a bizottságban több, a miniszteriumban dolgozó elvtárs vesz részt. El kell érniünk, hogy a miniszteriummal való jobb kapcsolat a pedagógiai elmélet és gyakorlat egységének komoly biztosítéka legyen.

A tervszerű, magas színvonalú pedagógiai tudományos munka érdekében feltétlenül szükségessé vált egy Pedagógiai Kutatócsoport felállítása.

A földrajztudomány kutatói jelentős lépést tettek előre a marxizmus-leninizmus elsajátítása, a dialektikus materializmus alkalmazása terén. Bár monográfiákban megnyilatkozó konkrét eredmények még ebben az évben sem jelentek meg, de a jónéhány felolvasás (Bulla, Kádár, Mendől, Markos előadásai) és a közelmúltban megjelent Földrajzi Közlemények cikkei tanuskodnak arról, hogy a földrajztudomány művelői alkalmazni kezdik a dialektikus materializmus elméletét és módszerét. Ez megnyilvánul a területi kutatásokban is, amelyek nem csak területileg bővültek és közelebb kerültek a gyakorlat problémáihoz (pl. budapesti és pécsi kutatás az ipari és ivóvízellátásával kapcsolatban a déldunántuli citrus-ültetvények helyének kijelölése, Bács-Kiskun megye közlekedési problémái stb.), hanem elvi metodológiai síkon is elmélyültek a kutatások. Nagy problémát jelent gazdasági földrajzi vonalon, hogy nehézségbe ütközik a szükséges adatok megszerzése és az egész földrajztudomány vonalán az a tény, hogy rokontudományai főleg a VI. osztály keretében működnek, figyelembe véve azt a körülményt is, hogy a földrajz csak részben társadalmi tudomány, javasoltuk az Elnökség felé a földrajznak a VI. osztályba való áthelyezését.

A Főbizottság valóban a hazai földrajztudomány legfőbb elvi irányítója lett, kezében tartja és ellenőrzi az országban folyó kutatómunkát, zökkenésmentes a kapcsolata az összes egyetemi földrajzi intézetekkel, a vita és kritika fejlesztésében is előrehaladást tett. Nagy feladata a Bizottságnak, hogy a marxista tudás elmélyítésére még több vitát rendezzen és végre hozzáfogjanak a burzsoá földrajztudomány kritikájához, elsősorban saját régebbi munkájuk önkritikája alapján.

A Földrajztudományi Kutatócsoport szervezetenleg megerősödött, a szovjet munkák dokumentálásával segítséget ad az összes kutatóknak. A csoport főleg fiatal, a kutatásban még járatlan dolgozókból áll, akik az elmúlt időszakot elsősorban tanulásra és a kutatás módszereinek elsajátítására fordították. El kell érni a következő időszakban, hogy meginduljon a csoportban is a tudományos feldolgozó munka.

A Földrajzi Társaság nagy lendülettel végzi munkáját, a már említett jubileumi ülészek, a pécsi földrajzi hét és a rendszeresen tartott szakosztály ülések megmozgatták a földrajz-

tanárokat és a geográfia iránt érdeklődők széles körét. Feladata a Társaságnak, hogy a szervezésbe, a vitába minél szélesebb köröket tevőlegesen is vonjon be.

A művészettörténet területén eredményként állapítható meg, hogy az egyes részfeladatok megoldásában határozottan jelentkezik a marxista értékelésre való törekvés. Megjelent Csátkay szerkesztésében a "Sopron és környéke műemlékei" és Garas: "Magyarországi festészet a XVII. században" c. könyve, elkészült kéziratban a kétkötetes művészettörténet, amely a magyar művészettörténetnek első marxista igényű szintézise és alapot ad a részletes 5 kötetes művészettörténet elkészítéséhez. Jelentősebb rendezvény Fülep Lajos Izsó Miklósról és Végvári Lajos Goyárról tartott előadása volt. A viták közül kiemelkedő a Soproni kiadvány vitája volt.

Komoly hiányosság még e tudomány területén az elvi problémák iránti érdeklődés lanyhasága. A viták is még gyakorta az ideológiai sikről metodológiai, terminológiai, sőt személyi sikre csusznak le. Az ideológiai bizonytalanság az oka annak is, hogy az 5 kötetes műtörténet előkészítéseként folyó anyaggyűjtés nagyrészt elvi irányítás nélkül cédula-halmazból áll. Az ideológiai gyengeség miatt maradt el az egyes burzsoá iskolák kritikája, sőt kísérlet is alig történt a még ma is ható burzsoá maradványok felszámolására. A művészettörténet elvi kérdéseiről, a marxista esztétika alapvető problémáiról kevés megbeszélést tartanak és nem ismerik eléggé a magyar történettudomány új eredményeit.

Az Érem- Régiségtani és Művészettörténeti Társaság nagyon keveset tett e tudományok népszerűsítése érdekében. Szűk részletkérdéseket tárgyaló előadásaik publicitása elenyésző. Közérdekű, jó előadásokat kell készíttetni a azokat minél szélesebb körben terjeszteni.

A néprajztudomány területén ebben az évben is az első ötéves tervben megszabott anyaggyűjtő munka folyt. Ennek során kialakulóban van az a kutatógárda, amely magja lehet a további munkának. Feldolgozó munka lényegében nem folyt. A tervbevetett kiadványok teljes mértékben anyagpublikációk.

Annak, hogy a néprajztudomány még jelentősebb, kézzelfogható eredményről nem tud beszámolni, egyik oka a tervezés maximalizmusa volt, ami elsősorban a nem megfelelő súlypontozásban s az erők nem helyes tömörítésében nyilvánult meg; másik /és lényegesebb/ hiányosság a kutatók ideológiai fejletlensége, ennek kiküszöbölése nem megfelelő mértékben folyik.

A Bizottság nem volt képes pártos, kemény, elvszerű viták légkörének kialakítására, ellenkezőleg mindegyre tekintettel volt személyi érzékenységekre. Ezért nem történt még jóformán semmi a különböző burzsoá elméletnek leleplezésére és még meglévő maradványaik szigorú kritikájára. A Bakos könyv kritikáját s az azzal kapcsolatos elnökségi intézkedéseket a Bizottság nem értette meg, nem segítésként, hanem a néprajztudomány ellen irányított támadásnak vették. Ez is mutatja, hogy az elvi kritika még igen kezdetleges fokon áll. Hiányos a Bizottság munkája az elvi terv ellenőrzésében is. Az ellenőrzés formálisan megtörtént, de nem volt elég mély és alapos és így nem vált a tudomány fejlődésének

aktiv segítőjévé. A jövőben az ellenőrzést is fel kell használni a magasszintű elvi kritika meghonosítására. A második ötéves tervet gondosan készítette elő a bizottság.

Eredményes volt Vargyas Lajos: A magyar vers ritmusa és Kresz Mária: A magyar diszitóművészetéről c. tanulmányának vitája. Előrevitte a tudomány fejlődését a néprajztudomány helyzetéről készített beszámoló megvitatása, amelyen az osztályvezetőség elvi bírálatát gyakorolt a Néprajzi Bizottság munkája felett és feltárta a néprajzi kutatásban megmutatkozó legfőbb hibákat. Feladata a Bizottságnak, hogy a rokottudományok képviselőivel, közösen, néhány komplex téma kidolgozását érje el, a vitákat, minden problémával, elvi tisztázással együtt publikálja, az elvi tudás elmélyítése érdekében rendszeres vitákat rendezzen. A művészet-történethez hasonlóan meg kell ismerkedniök a kutatóknak a történettudomány eredményeivel is.

A Néprajzi Társaság előadások, vándorgyűlések szervezésében elég komoly eredményt ért el, jó a gyakorlat embereivel a kapcsolata. Feladata, hogy a Társaság és a Múzeum sajátos feladatainak megfelelő tudományos munkával is foglalkozzék.

A régészettudomány területén is az első ötéves terv által kitűzött nagyarányú anyaggyűjtő munka folyt. A tervezett és megjelent publikációk is ezt tükrözik az elvi megállapítások legjobb esetben egy rövid előszóban kapnak helyet. A régészettudomány első ötéves terve nem tüzte ki teljes mértékben helyesen a feladatokat, a magyar őstörténet kutatását teljesen elhanyagolta s a középkori kutatás sem szerepelt képponti feladatként. Tul. szétágazó a vállalt feladat s nagy hiányosság, hogy összefoglalóbb jellegű munkát még egyáltalán nem tudtak produkálni. Nyomdában van a Dunapentele a római korban; megjelent Fettich: A nagyszéki kincslelet c. kiadvány.

Jóformán semmi kapcsolat nincs a történettudomány képviselőivel s a szovjet tudomány eredményeinek átvétele nem rendszeres. A közelmúltban megjelent két értékes munka Ranovics: A hellenizmus történeti szerepe és Maskin: Augustus principátusa feldolgozása komoly segítséget fog adni.

Az elvi színvonal emelésére nem mutatkozott különösebb törekvés a Bizottság tagjai között, komolyabb vitát ez évben nem is rendeztek, pedig számtalan nemcsak elvi, de megoldatlan módszertani kérdéssel is meg kell még birkóznunk. Ezt mutatja pl. a Fehér Géza féle ásatás és László Gyula kéziratban elkészült könyve az avarkori társadalom problémájáról. Egyetlen olyan vita volt, amely olyan kérdéseket tisztázott, mint az öncélú tipológia, a technicizmus, a konstans szimbolika kérdését /Fettich: A késői hun fémművesség c. könyvével kapcsolatban/ nagy hiba azonban, hogy a vita anyagát nem publikálták.

A régészet területén különösen szembetűnő még az a hiba, hogy felelősségteljes munkát maximum 6-7 káderre mernek rábízni. Sokkal jobban ki kell szélesíteni azoknak a körét, akik elvi munkával is foglalkoznak, nemcsak az ásatások leírásával és regisztrálásával.

Összegezve: minden tudományág fontos feladata, hogy főbizottságaik a tudományos kutatás tervszerű irányítását, ellenőrzését vállalni tudják. Emeljék magasabb színvonalra és realisabb alapra a tervezést. Tegyenek fokozott erőfeszítéseket a marxizmus-leninizmus elsajátításának biztosítására, széleskörű, magas-színvonalu vitákat rendezzenek, elvi alapon, a személyeskedést elkerülve bírálják a készülő és megjelent munkákat, bevonják a kutatók minél szélesebb körét a munkába. Minden tudományágnak segítséget kell adnia az egyetemi intézetekben meginduló tudományos munkához.

C./ Sajtó-propaganda, könyv és folyóiratkiadás.

A népszerűsítő előadásokról már a társulatok munkájánál megemlékeztünk. A népszerűsítő kiadványok terén nagyon jó munkát végez a Történelmi Társulat és az Intézet, mintegy 20 népszerű kiadvány jelent meg a magyar történet legfontosabb kérdéseiről. Az osztály közvetlen népszerű kiadványi közül 3 jelent meg: Dégh: A szabadságharc népköltészete, Moravcsik: Bizánc és a magyarság, és nyomdában van Szilágyi: A görög művészet.

Ez a módja a népszerűsítő kiadványoknak nem megfelelő, a többi területen is a történettudomány gyakorlatát kell alkalmazni, vagyis a fontos tudományos kutatásokhoz kapcsolódva a Társulatok készítsenek tervet a népszerű kiadványok megíratására és a Művelt Néphél jelenjenek meg az egyes munkák.

A sajtópropaganda lassan megélnkül, Főbizottságainknak ennek szorgalmazását állandóan kézben kell tartaniok és javaslatokkal kell fordulniok az osztály sajtópropaganda felelőségéhez.

A recenziók megjelenése ez évben megélnkül, /több mint 25 jelent meg/ sőt külföldön is ígéretet kaptunk recenziók elhelyezésére.

Az osztály könyvkiadási tevékenységében az 1953-as évben fejlődés tapasztalható. A könyvek megjelenésének üteme az előző évekhez képest nagy emelkedést mutat. 1950-ben a II. osztály gondozásában 3 könyv jelent meg, 1951-ben 9, 1952-ben 16, 1953-ban 24 könyv jelent meg. Az 1953-as évben erősen megjavult az eredeti művek és a forráskiadványok, illetve a hazai munkák és a fordítások közötti arány. Az 1953-ban megjelent könyvek 45 %-a önálló munka, 42 %-a fordítás /valamennyi szovjet és klasszikus művekből/ és 15 %-a forráskiadvány.

Az 1953-ban megjelent könyvek között több kiemelkedő munka szerepel. Kiadványaink közül nem volt megfelelő és mint ilyen nem is került terjesztésre Bakos József: Mátyusföldi gyermekjátékok c. könyve. Kifogások merültek fel Bjelinszkij pedagógiai művei c. kötet fordítása ellen, amely a szerkesztő és a lektorok gondatlansága és a fordító felületessége miatt sok hibát tartalmaz. Megjelent filozófiai kiadványainkhoz képest nem elég magas színvonalu Comenius: Nagy oktatástana c. könyvnek bevezető tanulmánya.

A szerkesztés és lektorálás területén is általánosságban javulás tapasztalható. Az osztály megtette az első lépéseket a

szerkesztői és lektori munka megjavítására és fokozott ellenőrzésére. Az összes sajtó alatt lévő néprajzi, régészeti és művészettörténeti könyvek kéziratait superlektoráltattuk. Megszüntettük azt a helytelen gyakorlatot, hogy rövid, semmitmondó lektori és szerkesztői véleményeket elfogadjon az osztály. A lektori és szerkesztői vélemények közül a nem megfelelőket, a nem elég alaposakat és nem elég megnyugtatókat az utóbbi hónapokban már nem fogadtuk el. A kéziratoknál fokozottabban ellenőrizzük a lektori és szerkesztői javaslatok felhasználását és végrehajtását. Több könyv kéziratáról nyomdábaadás előtt vitát szerveztünk és a vita alapján a szerző kéziratát kijavította, így elértük, hogy minőségileg jobb kéziratok kerülhettek sajtó alá. A fordítások színvonalának emelésére megkezdtük a fordítások megvitatását is. /pl. Lordkipanidze: Usinszkij válogatott pedagógiai munkáinak fordítását/

Feladata az osztálynak, hogy még fokozottabban elősegítse a szerkesztői és lektori munka megvitatását, hogy fokozottan tudatosítsa ennek felelősségteljeségét. A szaktitkárság feladata pedig, hogy fokozottabban felhívja a figyelmet mind a kéziratokban, mind a szerkesztői és lektori véleményekben előforduló problémákra.

A megjelenő munkáink kivitelezése tekintetében is határozottan javulás tapasztalható. 1953-ban megjelent könyveinkben általában komolyabb nyomdai hibák nem fordultak elő. Kiemelkedő: Fogarasi: Logika és Csatkai: Sopron és környéke c. könyvek kivitelezése.

Komoly nehézségek vannak a határidők betartása és a tervben szereplő ivterjedelem figyelembevétele területén. A szerzők jelentős része nem tartja be a szerződésben vállalt határidőket. Az 1953-as tervünkben több olyan munka szerepel, melynek kiadását már 1951-től minden évben tervbevettük, sőt több 1951 óta évenként tervbevett munka kiadását 1954. évi távlati tervünkbe kellett áttenni, vagy kiadását törölni kellett.

Fokozottabb igénnyel kell fellépni a határidők betartása érdekében és vigyázni kell arra is, hogy ugyanazon szerkesztőnket, lektorunkat vagy szerzőnket ne bizzuk meg annyi munkával, ami már eleve lehetetlenné teszi a határidők teljesítését. Szélesíteni kell a szerkesztők lektorok körét.

Nagy nehézségek mutatkoznak a megadott ivkeret betartása területén. Az elkészülő kéziratok - elsősorban a régészet, művészet-történet és néprajz területén - bár kisebb mértékben, de általában a többi területeken is - jelentősen terelemesebbek lesznek, mint a tervezett és engedélyezett ivkeret. A könyvek a tervezettnél rendszeresen nagyobb terjedelemben való megjelenését sem papirkontingensünk, sem a rendelkezésünkre álló subventio nem engedi meg. Viszont ezt rendszerint sem a szerző, sem a szerkesztő, sem a lektorok nem akarják figyelembevenni.

A Könyv-és Folyóiratbizottságnak javaslatot tettünk a háromfázisú tervezésre, amely a tervteljesítés tervszerűségét nagymértékben elősegítené, de ügyet sem vetett erre a jó javaslatra.

D. Ideológiai munka.

A burzsoá ideológia elleni harc állásáról az egyes tudomány-ágaknál már beszámoltunk. Az osztályhoz tartozó kutatók szervezett filozófiai oktatásban vesznek részt, részben akadémiai, részben oktatásügyi minisztériumi tanfolyam keretében. Az akadémiai ideológiai tanfolyam irányítása a II. Osztály feladata. Ennek a tanfolyamnak elvi irányítását az osztály filozófus akadémikusai adják meg, a szaktitkárság pedig a szervezeti feladatokat végzi. Az első évfolyam a dialektikus materializmus alapjaival ismertettet meg mintegy 450 kiemelkedő tudományos kutatót. Az évfolyam eredményének számít, hogy megmutatták hallgatóinak munkájuk filozófiai vonatkozásait és a dialektikus materializmus elméletének és módszerének jelentőségét. Hiányosság volt a felkészülésben, a tanfolyam rendszeres látogatásában, az alkalmazás terén pedig nagymértékű volt a vulgarizálás és a mechanisztikus próbálkozás. Az októberben megindult II. évfolyam feladata az I. évfolyamon tanultak elmélyítése, alaposabb átvétele. Ez az évfolyam 3 akadémikus konferenciával is bővült. Az eddigi konferenciák alapján általános tapasztalat az, hogy nagyobb kedvvel és lendülettel vették át az anyagot, de még mindig sokan készületlenek és jónéhányan hiányoznak. Idén az intézetvezetőkre e téren nagyobb felelősséget bízunk, remélhető, hogy ennek meglesz az eredménye.

E. Káderkérdés.

Uj tudományos kutatók nevelésében komoly erőfeszítéseket tesz az osztály. Havi ösztöndíjasaink száma az 1952-es 156 számról az új ösztöndíjpolitika bevezetése folytán 28-ra csökkent le. Ezek zöme középiskolai tanár és minisztériumokban, tervhivatalban dolgozó fiatal szakember. Ezekkel az egyes kijelölt témavezetők rendszeresen foglalkoznak, beszámoltatják őket és készülő munkájukat, esetenként a bizottságban is megvitatják. Hiányosság még e téren, hogy az elhanyagoltabb területek felé, mint tudománytörténet, felszabadulás utáni történelmünk, munkásfolklor kutatás, nem tudtuk az ösztöndíjasok figyelmét ráirányítani. Kívánatos lenne a jövőben éppen ezeken a területeken konkrét témákra pályázatot hirdetni.

Az ösztöndíjrendszer másik ágát a kutatási prémiumot alapos lektorálás után javasoljuk, a beküldött munkákra a lektori véleményeket megküldjük az érdekelt pályázóknak, hogy azok alapján munkáikat kijavíthassák, illetőleg folytathassák. Nagy hiba, hogy a pályázók köre még meglehetősen szűk, úgyhogy a rendelkezésünkre álló összeget nem is tudtuk ez évben kiosztani. 92 munkára adtunk 1-2.000.-Ft prémiumot. Meg kell indítanunk a szélesebbkörű tájékoztatást, esetleg folyóiratainkon keresztül is, hogy az 1954. évben több pályázat legyen.

A kádernevelés másik nagy területével, az aspiránsképzéssel is foglalkozik az osztály. Az osztályhoz 54 levelező, 51 rendes és eddig kb. 80 rövidített úton végző aspiráns tartozik. Egyelőre elsősorban csak azzal, hogy tagjai aspiránsvezetők és hogy a felvételi vizsgákon, az aspiránsvizsgákon és a minősítéseknél komoly segítséget nyújtanak a Tudományos Minősítő Bizottságnak. Állandó Bizottságaink azonban nem foglalkoznak tervszerűen és állandóan az aspiránsképzés

elvi problémáival, ugyanigy az osztályvezetőség sem, ezért okozott -autsnagy nehézséget és rendkívül hosszú időbe tellett a kandidátusi mini- -mimumok elkészítése, ezért nem elég megfontoló és a jövő szükségleteit számbavevő az aspiránsképzés szakmabeli megoszlása. Különösen proble- yinátikus az aránytalanul nagyszámu levelező aspiráns és rövidített as- -piranturára elfogadottak száma. Jövőben ezzel a kérdéssel a Főbizott- tszóságoknak és osztályvezetőségnek legalább félévenként egyszer foglal- -szközniek kell. Külön nagy munkát jelent a rövidített aspiranturára ma- -talentkezettek elbíraltatása. Idén megvalósítottuk a Szovjetunióba -infőeldendő hazai aspiránsok konzulenseinek biztosítását, a felkért pro- -fesszorok már a nyáron új szovjet aspiránssáknak komoly segítséget -bnyújtottak. Igen jó kezdeményezés volt a Pedagógiai Bizottság részé- -szről az egyik itthonlévő szovjet aspiráns beszámolójának megbeszélése.

A Tudományos Minősítő Bizottsággal a kapcsolatunk egyálta- -lán nem volt kielégítő. Különösen az 1953. évben teljesen az a rend- -szer alakult ki, hogy a TMB az osztály felé utasító szerv szerepét -töltötte be, hanyag és felületes nyilvántartásával és ügyintézésével -pedig még csak nehezítette a feladatok kielégítő elvégzését. Az Elnö- -séghez fordultunk a TMB-vel való problémák megoldását kérve. Az Elnö- -kség határozata alapján az osztályra kerül egy aspiráns előadó és -ennek a munkája fogja biztosítani az aspiránsügyek tervszerű és ale- -pos menetét.

Emlitettük, hogy nagyon elhúzódott a kandidátusi minimumok -elkészítése, de meg kell állapítanunk, hogy a körülményeknek megfele- -ően igen jó minimumok készültek. E téren különösen jó munkát végzett -a Közgazdasági Bizottság, a Történettudományi Intézet és a Földrajzi -Bizottság.

-Probléma, hogy a történész akademikusok /főleg Molnár Erik, -főleg Erzsébet, Bolgár Elek/ egy, vagy egy aspiránst sem vállalnak, -ugyanaz mondható Friss István elvtársról is.

-A szakitkarságnak az aspiranturával való foglalkozás -állandóan növekvő feladat, amelyet a jelenlegi belső erőkkel -nem képtelenség jól ellátni. Az I. és II. Osztálynak egy közös -előadóra van szükség.

F./ Belső szervezeti kérdések

-Az Elnökséggel a kapcsolat jónak mondható, de meg kell -állapítani azt is, hogy a szűkebb elnökség és általában a szűkebb -hivatalvezetés még nem látja eléggé a társadalomtudományok fejleszté- -sének szükségességét. Ez főleg az anyagi és státusz ellátottság vona- -lán mutatkozik. Az osztály erőfeszítéseit az Akadémia vezetőségének -sokkal nagyobb mértékben kell támogatnia.

-Az ellenőrzés és irányítás a vezetőség részéről nem elég -tervszerű és rendszeres.

Más osztályokkal nem kielégítő az osztály kapcsolata, vonatkozik ez elsősorban az I. Osztállyal való kapcsolatra, amely részéről szerves és folyamatos együttműködés kialakítására kezdeményezés nem eléggé jelentkezett. Amit e téren az I. Osztály igényelt /pl. a klasszika-filológiai bizottság meghallgatása, történész lektor kérése/ teljesítettük, bizonyos azonban, hogy osztályunk sem törekedett kellő intenzitással a kapcsolatok fejlesztésére.

III. Legközelebbi teendők.

A jelentésünk I. fejezetében vázolt feladatoknak az 1953. évi munkával, az egyes tudományágak fejlettségi fokával való egybevetéséből alakulnak ki azok a teendők, melyeknek elvégzése előfeltétele annak, hogy az osztályra váró fontos feladatokat megoldhassuk. Ezen teendők közül a legfontosabbak a következők:

- a./ A társadalomtudományi kutatómunka előterébe a szocializmus építésének, népi demokráciánk fejlődésének törvényszerűségeit kell állítani.
- b./ E kérdések színvonalas és lehetőleg mielőbbi megoldásának egyik legdöntőbb tényezője az intenzív közgazdaságtani kutatómunka: ennek kifejlesztése az osztály és az egész Akadémia döntő feladata.
- c./ Meg kell szüntetni a II. Osztálynak azt a speciális hátrányát, mely kutatóintézeteink minimális számában áll s melynek következtében legtöbb szakmánknál csak igen kevesen foglalkozhatnak hivatásszerűen tudományos kutatómunkával.
- d./ A műszaki-vagy mezőgazdasági tervezéshez hasonlóan egybe kell hangolni a társadalmi-történelmi tudományok fejlesztésében érdekelt összes fórumok közeli és távlati terveit, hogy a nagy káderhiánnyal küzdő társadalmi tudományok minden rendelkezésre álló erőtelőben a legsürgősebb feladatokra tudják beállítani.

-afasvat kültet kecsenyu nem evsen -16-
-szert hatdogadeg a huzitof: Ifek gen naru hasindalgen kenna .tet
negt keradegat itafogsz dymet itafemia va lufetaitet .to ai
Az osztály e teendők megvalósítása érdekében az alábbi konkrét javaslatokat teszi:

- 1./ Megnövekedett központi feladatainak ellátásához az osztálynak szüksége van a következő szervezeti megerősítésre:
 - a./ önálló közgazdász szakelőadó beállítása, aki tudományos és adminisztratív szempontból egyaránt segíteni tudja a közgazdaságtudományi főbizottság munkáját.
 - b./ önálló történész szakelőadó beállítása, aki átveszi a jelenleg a szaktitkár által ellátott történeti szakelőadói feladatokat.
 - c./ önálló filozófiai szakelőadó, aki az albizottságokkal ötszörösére kibővített filozófiai főbizottság megnövekedett feladatait támogatja.
 - d./ felállásu szakelőadó a jogtudomány számára, mert itt ugyancsak olyan új feladatok vannak, melyek jogilag képzett belső előadót kívánnak.
 - e./ Szükséges a központi apparátusban önálló oktatási részleg felállítása, mely átveszi az osztály által jelenleg végzett ideológiai oktatási munkát, ami - egyéb oktatási feladatokkal együtt - összakadémiai feladat.
 - f./ a TMB munkájának megjavítása terén már működik egy aspiráns előadó, az I.-II. Osztály területén. Javasoljuk önálló előadó beállítását csak a II. Osztály területére, tekintettel a teendők széles körére.
- 2./ A Szovjetunió tudományával való kapcsolatunk megerősítésére és fejlesztésére a mi osztályunk területén is szaporítani kell a kiküldetéseket és szovjet tudósok meghívását. Szükséges felvenni a kapcsolatot a Szovjetunió Pedagógiai Akadémiájával. Segítséget kérünk a népi demokráciákkal való tudományos kapcsolataink kifejlesztéséhez is.
- 3./ Intézkedéseket javasolunk a vezető kutató tudósok /leendő akadémikusok/ fejlődésének biztosítására is. Meg kell szüntetni -egyrészt- azt a tervszerűtlen gyakorlatot /mely az osztályunkhoz tartozó szakmákat nagy mértékben érinti/, hogy a Szovjetunióban felsőfokú tudományos kiképzésben részesült tudósjelölteket idehaza adminisztratív munkakörben foglalkoztatnak. Másrészt központi intézkedés szükséges annak meggátlására, hogy kutató kádereinknek nem egyszer több felelős elfoglaltságuk is legyen.
- 4./ Az új intézetek között a legsürgősebb az akadémiai Közgazdaságtudományi Kutatóintézetnek még 1954-ben való megszervezése. Ennek döntő előfeltétele, hogy a politikai gazdaságtan kiemelkedő magyar képviselőinek egyike az intézet vezetőjéül kineveztessék. Az intézet létrejötte után meg kell alakulnia egy Közgazdaságtudományi Társulatnak is, mely - az intézet támogatásával - a közgazdaság gyakorlati szakembereit bevonja a rendszeres elméleti munkába.
- 5./ Szükséges és sürgős a Filozófiai Kutatóintézet felállítása is, erre nézve utalunk korábbi javaslatainkra.

- 6./ A pedagógia elmaradásának leküzdéséhez szükséges egy akadémiai kutatócsoport létrehozása, amire nézve már ugyancsak tettünk javaslatot. Ennek megalakulása után meg kell alakítani a pedagógiai társulatot, tekintettel az elméleti igényű gyakorlati szakemberek igen nagy számára.
- 7./ Az Igazságügyminisztérium felügyelete alatt működő Állam-és Jogtudományi Intézetnek akadémiai intézetté való átszervezését 1955-re javasoljuk, amikorra gondoskodni lehet arról, hogy ez intézetet akadémikus vezesse.
- 8./ Az Osztályhoz tartozó, műtörténet, régészet és néprajz fejlődésének előmozdítására javasoljuk, hogy az országos muzeumokban tudományos osztály megszervezésére bírnak rá a Népművelési Minisztériumot, e muzeumok felügyeleti hatóságát.
- 9./ Az I. és II. Osztály szorosabb együttműködésének biztosítására tartson a két osztály évente egyszer közös osztályvezetőségi ülést, melynek feladata az elmúlt évi együttműködés bírálata és a jövő évi együttműködés megtervezése; a két osztály titkárai évente kétszer együttesen ellenőrizzék a komplex témák állását és az együttműködés fejlődését a két osztály összes érdekeit főbizottságainak munkájában.
- 10./ Az osztály a pszichológia fejlődésének érdekében létszámszerűen szerves kapcsolatot a Pavlov Bizottság és a Pedagógiai Főbizottság között és gondoskodjék arról, hogy Tatarenko elvtársnő hazánkban tartózkodása alatt pszichológusaink minél többet tanulhassanak tőle.
- 11./ A néprajztudomány fejlődésének előmozdítására, a lezajlott vita tanulságai alapján az osztály az alábbi intézkedéseket kívánja tenni:
- a./ A Néprajzi Főbizottság szervesen működjön együtt a történelem, irodalomtörténet, zene és régészet képviselőivel.
- b./ Ennek látható eredményeképpen jelöljenek ki már 1954-ben komplex témákat, azokat vitassák meg és a vita eredményeit publikálják.
- c./ Az osztályvezetőség vizsgálja felül, az Etnográfia, az Acta Ethnographica szerkesztői munkáját és a néprajzi társulat működését.
- 12./ A földrajztudomány eddigi fejlődése alapján és további fejlődése érdekében szükségesnek látjuk, hogy e tudományág a VI. Osztály keretében működjék együtt a többi "geo" tudományokkal.
- 13./ Tekintettel az osztályunkhoz tartozó tudományoknak egyedülállóan nagy számára, az eddigi tapasztalatok tanulságaira, adataira és nem utolsósorban megnövekedett feladatainkra: az osztály számára 1955-re megállapított papírkeretet aránytalanul szűknek találjuk és kérjük annak arányos felemelését.

Handwritten signature and notes:
Gyurcsányi
munka → at. ind.